

Hva er det med *In Treatment*?

TEKST

Peder Kjøs

PUBLISERT 5. oktober 2010

Peder Kjøs, denne månedens kronikkforfatter, er spesialist i voksenpsykologi og stipendiat ved Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo. Sammen med Magne Raundalen, Karen Kollien Nygaard, Kjell Underlid, Nadia Ansar og Guri Vindegg er han invitert av Tidsskriftet som fast kronikør. Neste måned: Magne Raundalen.

En TV-serie som viser terapi slik terapi faktisk foregår, hvor prosessene får folde seg ut, og som til og med viser terapeutens egen terapi – kan det bli bedre? HBO-serien *In Treatment* har alt dette, og burde fenge blant psykologer. Det gjør den da også. Serien dukker stadig opp i samtaler på klinikker, mellom studenter, på Facebook, på fest og til og med i diskusjoner i *Morgenbladet*. Serien har skapt den gode, gamle NRK-følelsen. Den har blitt et samlingspunkt og en felles referanse, omtrent som Detektimen i gamle dager.

«Jeg føler meg utenfor, for jeg får ikke til å like *In Treatment*. Jeg synes serien er kjedelig. Selv etter å ha sett femten episoder bryr jeg meg ikke om hva som skjer videre»

Men jeg føler meg utenfor, for jeg får ikke til å like *In Treatment*. Jeg synes serien er kjedelig. Selv etter å ha sett femten episoder bryr jeg meg ikke om hva som skjer videre, verken med psykologen eller klientene hans. Dette bekymrer meg. Mulig at dette blir en intim rapport fra navlen min, men jeg har lyst til å reflektere litt rundt min manglende sans for serien.

Forholdet mitt til *In Treatment* begynte ikke så bra. Jeg var i utgangspunktet lite lysten på å bli hekta på en serie igjen, slik jeg ble med *Sopranos* og *Six Feet Under*. Motviljen bunner i den følelsen jeg sitter igjen med etter å ha sett alle episodene i disse to seriene: Jeg føler at jeg har kastet bort tiden. Det var morsomt å se seriene, de ga hele tiden et sug etter mer, og løp fra den ene cliffhangeren til den neste. Men så fort seriene var

slutt, var de ute av hodet. Jeg har knapt tenkt tilbake på dem i det hele tatt. Hvorfor har de ikke satt noe avtrykk, slik gode filmer, bøker og teaterstykker gjør?

Men først: Hva så, så lenge underholdningen er god? Mulig at det har noe å gjøre med at jeg har blitt eldre. Jeg har ikke tid til å bli underholdt lenger. Jeg vil ha noe ut av det jeg bruker tiden min på. Det er vel dødsangsten som gjør seg gjeldende igjen. Der sitter du og ser på TV, og snart kommer jeg og henter deg, sier Døden. Har du disponert tiden din godt?

Motstanden min handler også om at det er slitsomt å engasjere seg. Det er krevende å gå inn i en ny relasjon. Det koster følelsesmessig. Til gjengjeld er utbyttet stort. Å være i relasjoner, å bry seg om noen og bety noe for noen, gir jo nettopp følelsen av å være i live. Denne følelsen er ikke forbeholdt virkelige mennesker. Gode filmer og bøker opphever det fiktive og engasjerer dypt. Men i den senere tid er det romanene til Karl Ove Knausgård som har gjort mest inntrykk. Man kan alltid diskutere i hvilken grad karakteren «Karl Ove Knausgård» i *Min Kamp* er identisk med forfatteren, og om dette egentlig er romaner. Karl Ove oppleves uansett særdeles virkelig når man leser bøkene. Her føles alle detaljer og hverdagslige hendelser betydningsfulle. Det føles slik fordi de hender med en man bryr seg om og føler seg på innsiden av. Jeg har derfor lurt på om problemet mitt med å leve seg inn i *In Treatment* er et symptom på et slags Knausgård-syndrom. Syndromet ødelegger gleden ved skjønnlitteratur ved å få all fiksjon til å kjennes irrelevant nettopp fordi den er fiksjon. Jeg har i det siste lest flere bøker jeg regnet med å like, men blitt sittende og tenke: «Hva så? Det er jo ikke ekte!» En virkning av Knausgård-syndromet er at kravene til skjønnlitteratur har blitt så høye at jeg ikke forventet at *In Treatment* ville nå opp.

Men så var det NRK-følelsen, da. Jeg vil jo i utgangspunktet gjerne være med i et fellesskap og dele fokus med andre. Eller? Jeg vet at jeg har en snobb inni meg, en som gjerne misliker det andre liker og omvendt, nærmest av prinsipp. Knausgård får være alibiet mitt. Alle liker *Min Kamp*, og det er greit for meg. Jeg kan godt like *In Treatment* selv om det er mainstream.

Det ble til at jeg begynte å se på serien. Men ganske raskt satt jeg nettopp med følelsen av å kaste bort tiden. Personene betyr ingenting. Historiene deres er ikke spennende. Ikke en gang terapeuten er interessant. Hva er galt?

In Treatment **føles ikke ekte**. Historiene og relasjonene er så typiske, så lite originale, at det ødelegger for innlevelsen. For eksempel gjør selvfølgelig samtlige kvinnelige klienter seksuelle tilnærmelser til terapeuten, mens de mannlige utfordrer ham som autoritet. Historiene klientene forteller, er gjennomgående velkjent stoff. Et eksempel: Alex, jagerpiloten (det må jo være med en soldat fra Irak-krigen), forteller om hvordan farfaren hans døde. Familien var forfulgt av Ku Klux Klan og gjemte seg i kjelleren. Farfaren hadde kreft og laget en slags pipelyd når han pustet, noe faren så seg nødt til å stoppe ved å holde ham foran munnen – og dermed døde han. Historien er variant over en gammel traver når ungdomsskoleelever leker med moralske dilemmaer: Ville du ha drept barnet ditt hvis det skreik når du og familien gjemte dere for tyskerne?

In Treatment er en amerikansk remake av en israelsk serie, så jeg går ut fra at dette er en oversettelse av en historie fra jødeforfølgelsene. Sterke referanser og voldsomme virkemidler, altså, men klisjeer blir ikke bedre av å være brutale. Vissheten om at dette er en omplantet historie, blir forstyrrende i seg selv. Resirkuleringen lager en uoverstigelig avstand i stedet for den nærheten som ofte ligger i en konkret historie. Hvor mye sterkere inntrykk gjør det ikke når Knausgård forteller om madrassen til faren som sakte har drukket seg i hjel hjemme hos moren sin? Fiktive personer får oss til å gå i frø når historiene oppleves nære nok. Når Tusten i Tarjei Vesaas' *Fuglane* forstår at det var dumt å fortelle den ivrige jegeren om rugdetrekket han har oppdaget, og forsøker å snakke det bort, kjenner vi så mye mer av tyngden i det uunngåelige enn når psykolog Paul har lyst til å ligge med klienten sin.

Jeg legger skylden for avstanden mellom meg og personene i *In Treatment* på manusforfatterne. Jeg mistenker at manus er skrevet på en helt annen måte enn i ordentlig litteratur. God litteratur føles ekte fordi den *er* ekte. Enten personene er virkelige eller ikke, vekkes følelsene hos leseren av de følelsene forfatteren har lagt inn fra seg selv eller sin egen innlevelse i andre. Vesaas' Tusten er jo, hvis Dag Solstad har rett, en slags utgave av forfatteren selv. Personene i *In Treatment* virker på sin side konstruert spesielt for dramaet. De skal passe til psykologen og vise oss sider ved ham. Alle klienthistoriene tematiserer terapeutens egne greier. Selv det at kona hans er utro, skjer mest for at vi skal forstå at han er overdrevent opptatt av klientene sine. Alt som skjer, er drevet av Paul.

Bipersoner som viser fram hovedpersonen, er for så vidt et vanlig verktøy i konstruksjonen av et drama. Vi kan kanskje ikke forlange at alle bipersonene er interessante også i seg selv, slik som hos for eksempel Ibsen. Men som et minimum bør de få fram hovedpersonen. Heller ikke dette skjer i *In Treatment*. Grunnen er at hovedpersonen, den plagede psykologen Paul, dessverre er like konstruert selv. Paul er mer drevet av plottet og forfatternes ønske om å underholde enn av noen troverdig psykologisk kraft. Dermed blir det like vanskelig å føle med ham som med klientene hans.

Et plagsomt spørsmål står igjen når jeg avskriver *In Treatment* på et så fundamentalt grunnlag. Hva med alle kollegaene og vennene som liker serien? Dette finner jeg ikke ut av alene, så jeg sender det videre. Hva er det dere ser, egentlig?

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 47, nummer 10, 2010, side 956–957

TEKST

Peder Kjøs, psykolog